

Vladka Meed (Feigele Peltel)

(29.12.1921–22.11.2012)

działaczka społeczna, członkini Bundu i ruchu oporu w getcie warszawskim,
kurierka Żydowskiej Organizacji Bojowej

Urodziła się 29 grudnia 1921 roku w Warszawie jako Feigele Peltel. Była najstarsza z trojga rodzeństwa. Jej matka prowadziła niewielki sklep z pasmanterią, ojciec pracował w fabryce skóry. Feigele chodziła do świeckiej szkoły żydowskiej – uczyła się w jidysz, ale dzięki młodszej siostrze, która uczęszczała do polskiej szkoły, nauczyła się dobrze mówić po polsku. Jeszcze będąc nastolatką, dołączyła do **Cukunftu**, młodzieżowej organizacji Bundu.

W 1940 roku cała rodzina znalazła się na terenie getta warszawskiego. Ojciec niedługo potem zmarł na zapalenie płuc. Feigele i jej młodsza siostra pracowały w zakładach niemieckich, razem z matką sprzedawały też swoje rzeczy, aby za zdobyte środki

kupić jedzenie. Podczas akcji likwidacyjnej matka i brat zostali deportowani do obozu zagłady w Treblince, później wywieziono też siostrę.

W 1942 roku Feigele Peltel dołączyła do **Żydowskiej Organizacji Bojowej**. Przedostała się na tzw. aryjską stronę Warszawy, gdzie dzięki „dobremu wyglądowi” i świetnej polszczyźnie mogła przebywać w miarę bezpiecznie. Właśnie wtedy zaczęła posługiwać się pseudonimem „Władka”. Przez jakiś czas pracowała jako szwaczka w zakładzie krawieckim u Polki **Wandy Wnorowskiej**, wdowy polskiego oficera, która ukrywała też innych Żydów. Feigele organizowała również pomoc dla więźniów getta i Żydów ukrywających się po „aryjskiej stronie”; szukała bezpiecznego schronienia dla przemycanych z getta żydowskich dzieci.

Podczas powstania w getcie przerzucała na jego teren broń i dynamit, przemycła pieniądze i dokumenty. Zagładę getta obserwowała z zewnątrz, nie mając żadnego sposobu skontaktować się z przyjaciółmi, którzy pozostali po drugiej stronie muru. „Czułam, że to koniec. Czasem byłam zła na siebie, że przeżyłam, że nie byłam tam, z nimi” – przyznała się w jednym z wywiadów. Podczas powstania warszawskiego ukrywała się w okolicach Warszawy.

Po zakończeniu wojny razem z mężem, **Benjaminem Międzyrzeckim**, wyjechała do Stanów Zjednoczonych, gdzie oboje zmienili nazwisko na Meed. W 1948 opublikowała napisaną w jidysz książkę **„Po obu stronach muru: wspomnienia z warszawskiego getta”** (wstęp do angielskiego tłumaczenia napisał Elie Wiesel). W Stanach Władka Meed zajmowała się działalnością społeczną; w 1983 roku razem z mężem założyła Amerykańskie Zgromadzenie Żydów Ocalonych z Holokaustu. Wielokrotnie organizowała dla amerykańskich nauczycieli wyjazdy edukacyjne do Polski. Uczestniczyła w licznych wykładach i spotkaniach edukacyjnych, całe życie była mocno zaangażowana w upamiętnienie Zagłady i przywracanie pamięci o ofiarach. Zmarła 21 listopada 2021 roku w Arizonie w wieku 90 lat.

Vladka Meed

Vladka Meed, kurier żydowskiego podziemia po aryjskiej stronie Warszawy, pozuje na Placu Teatralnym. Fot: USHMM

Vladka Meed z mężem Benjaminem przy ul. Miłej w Warszawie. Fot: Ghetto Fighters' House

Zachęcamy do obejrzenia wywiadów z Vladką Meed (w języku angielskim) na stronie USC Shoah Foundation: <https://sfi.usc.edu/content/vladka-meed-0> oraz na stronie United States Holocaust Memorial Museum: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn504647>.

Data publikacji: 2022-11-21

Data wydruku: 2023-03-29 22:55

Źródło: <https://1943.pl/artykul/vladka-meed-feigele-peltel/>